

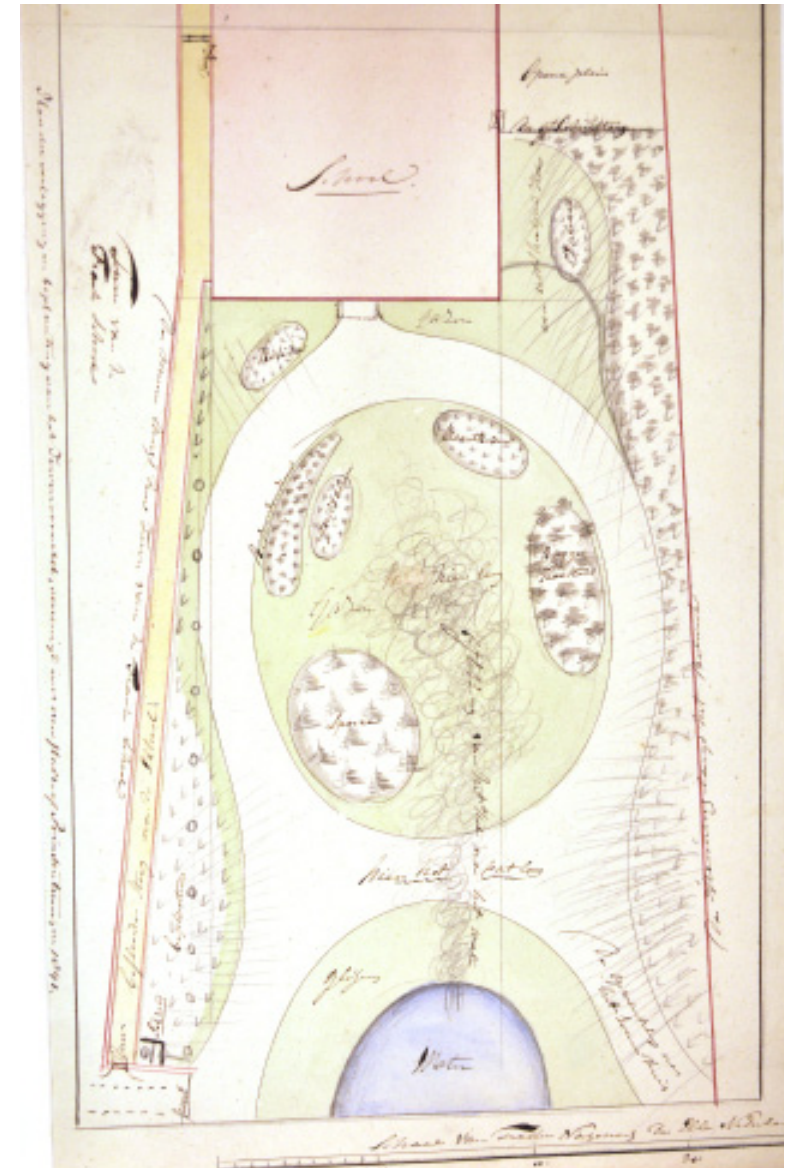
BOLWERKEN LEEUWARDEN

Naam: Tournooiveld
Type: bolwerk
Ontwerpjaar: 1841
Uitgevoerd: ja
Nog bestaand: ja/2012
Architect/bureau: Roodbaard, L.P.
Opdrachtgever: Stadsbestuur Leeuwarden
Adres: Groeneweg Leeuwarden
Archief: HCL/D84;HCL/9
Literatuur: 16; 24; 31; 41; 42; 43; 85; 105; 113; 124; 138; 184

Het terrein van het Tournooiveld vormde een onderdeel van het ontwerp voor de Prinsentuin uit 1842. Roodbaard maakte voor de herinrichting van deze ruimte een ontwerpschets. Krassen, krullen en lijnen geven aanwijzingen omtrent de door Roodbaard beoogde hoogteverschillen in het ontwerp.

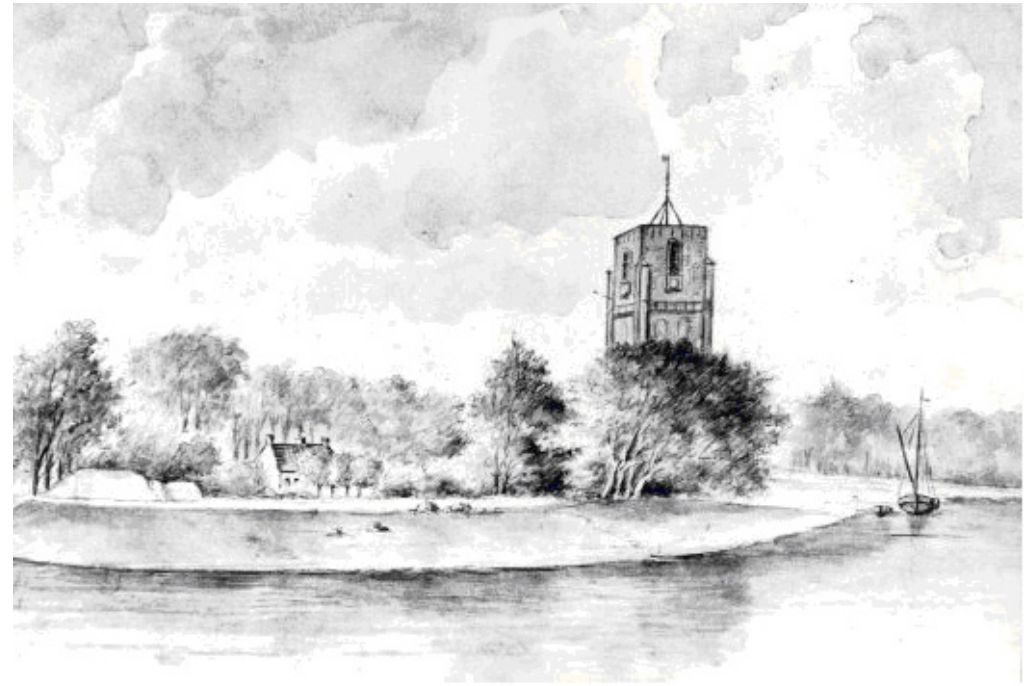
De bijgeschreven tekst verduidelijkt dit en omvat aanvullende aanwijzingen over de gebruikte beplantingen. Een voorbeeld vormen de aanwijzingen in de tekst: "Aflissing van het hol na het water" en "Hier het pat laag". Het ontwerp van het Tournooiveld is kleinschalig van karakter. In het ontwerp is een onderscheid gemaakt tussen het centrale deel en de flanken. De flanken werden met bomenrijen beplant, terwijl het middendeel een open karakter kreeg. Roodbaard combineerde hier het padenstelsel met bolvormige perken, die met heesters, rozen, reseda's, rododendrons en sparren werden opgevuld.

Tournooiveld (HCL D84)

Naam: Oldehoofsterdwinger
Type: bolwerk
Ontwerpjaraar: 1842
Uitgevoerd: ja
Nog bestaand: ja/2012
Architect/bureau: Roodbaard, L.P.
Opdrachtgever: Stadsbestuur Leeuwarden
Adres: Noorderplantage Leeuwarden
Archief: HCL/D85; HCL/9
Literatuur: 24; 31; 41; 42; 43; 105; 113; 124; 138; 184

Met de herinrichting van de Prinsentuin in 1842, werd eveneens het gebied van de Oldehoofsterdwinger meegenomen. Het ontwerp voor de voormalige dwinger wijkt echter enigszins af ten opzichte van het ontwerp voor de Prinsentuin. In tegenstelling tot de Prinsentuin kent het terrein van de Oldehoofsterdwinger geen perken. De dwinger werd ingericht als een open ruimte, begrensd door een slingerend padenstelsel. Langs dit pad heeft Roodbaard gespeeld met hoogteverschillen, waardoor een zichtpunt over de stadsgracht en in de richting van de stad ontstond.

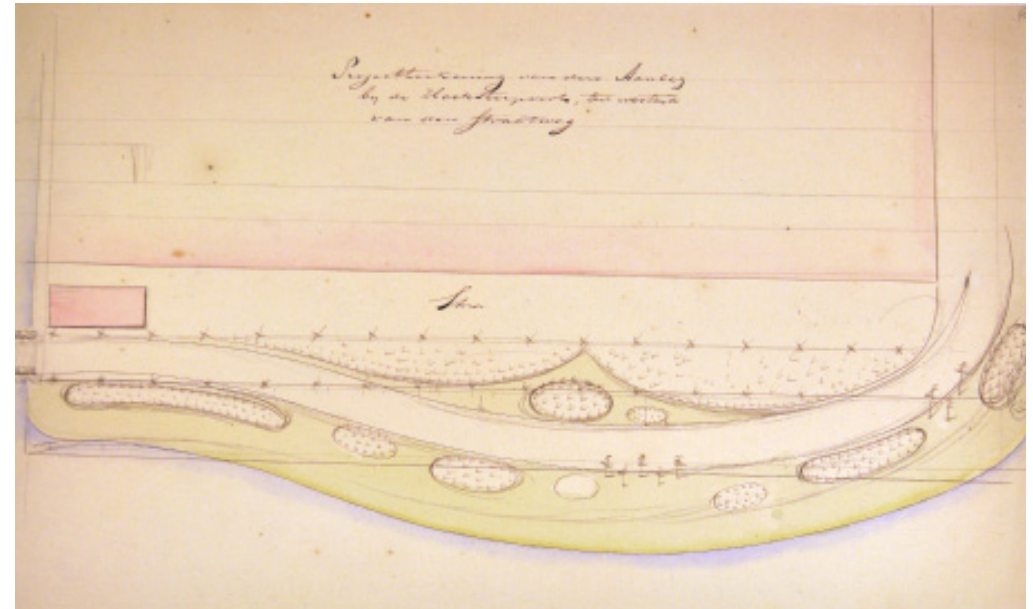

Gezicht op de Oldehove en afgegraven dwinger, getekend door A. Martin, 1884

Naam: Hoeksterpoortsdwinger
Type: bolwerk
Ontwerpjaraar: 1831
Uitgevoerd: ja
Nog bestaand: nee
Architect/bureau: Roodbaard, L.P.
Opdrachtgever: Stadsbestuur Leeuwarden
Adres: Hoekstersingel Leeuwarden
Archief: HCL/D81; HCL/9
Literatuur: 24; 31; 41; 42; 43; 105; 113; 124; 138; 184

In 1831 gaf het stadsbestuur van Leeuwarden de opdracht tot het aanleggen van een groene wandelstrook op het terrein van de voormalige dvingers. Het ontwerp van de Hoeksterpoortsdwinger is samen met het ontwerp van de Wirdumerpoortsdwinger gemaakt. In het ontwerp van de Hoeksterdwinger speelt de straatweg naar Groningen een belangrijke rol. Deze weg werd in 1830 over de dwinger aangelegd, waardoor deze in tweeën werd gedeeld.

In het ontwerp is de onderbroken dwinger als een geheel benaderd. Met behulp van beplanting en het creëren van een verbindende, enigszins slingerende wandelroute werd deze eenheid bereikt.

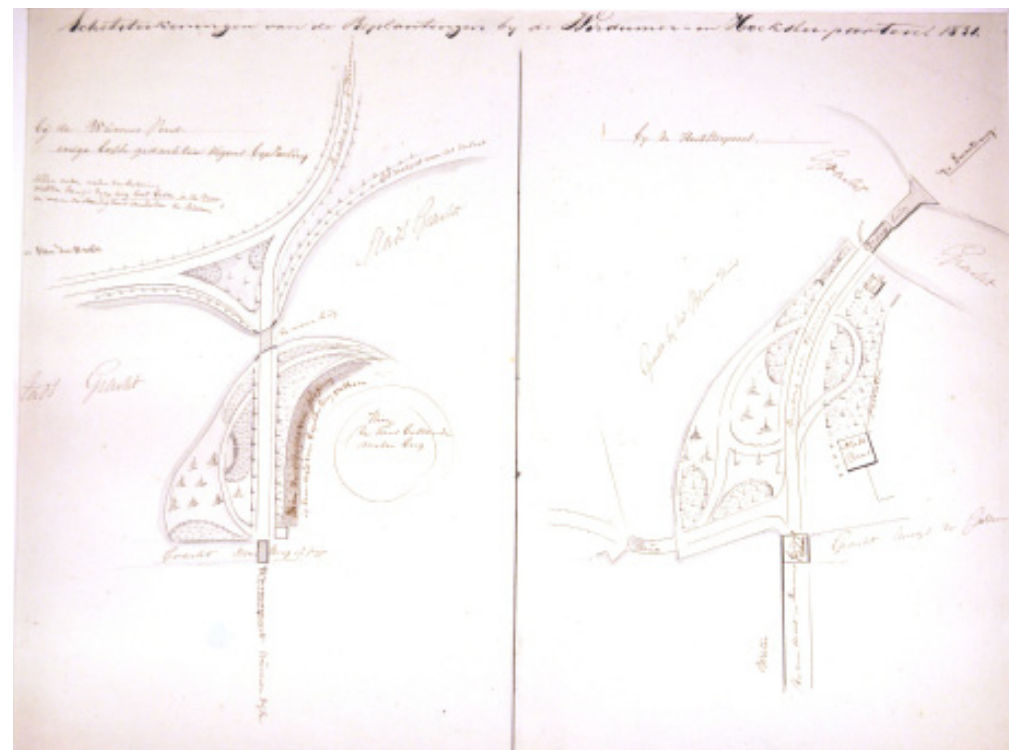

Hoeksterpoortdwinger (HCL D81 a)

Naam: Wirdumerpoortsdwinger
Type: bolwerk
Ontwerpjaraar: 1831
Uitgevoerd: ja
Nog bestaand: nee
Architect/bureau: Roodbaard, L.P.
Opdrachtgever: Stadsbestuur Leeuwarden
Adres: Wirdumerpoort Leeuwarden
Archief: HCL/D81;HCL/9
Literatuur: 24; 31; 41; 42; 43; 105; 113; 124; 138; 184

Het ontwerp van de Wirdumerpoortsdwinger is samen met het ontwerp van de Hoeksterpoortsdwinger afgebeeld. Op deze tekening heeft Roodbaard enkele aanwijzingen omtrent de beplanting en het reliëfverloop geschreven. In dit ontwerp speelt de in 1827 aangelegde straatweg naar Heerenveen een belangrijke rol. Deze weg verbindt de twee walkanten van de dwinger met elkaar. Beide punten werden door gedeeltelijke demping en vergravingen naar elkaar gebogen.

Roodbaard gaf de twee wallen een eigen karakter. De noordelijke wal werd in zijn geheel omzoomd met bomenrijen, waardoor de oriëntatie gericht was op de binnenruimte. De zuidelijke wal kreeg daarentegen een naar buiten gerichte oriëntatie. Dit terrein werd vrijgehouden van afschermende bomenrijen. Glooiingen werden gebruikt om een wisselwerking met het omliggende gebied te creëren.

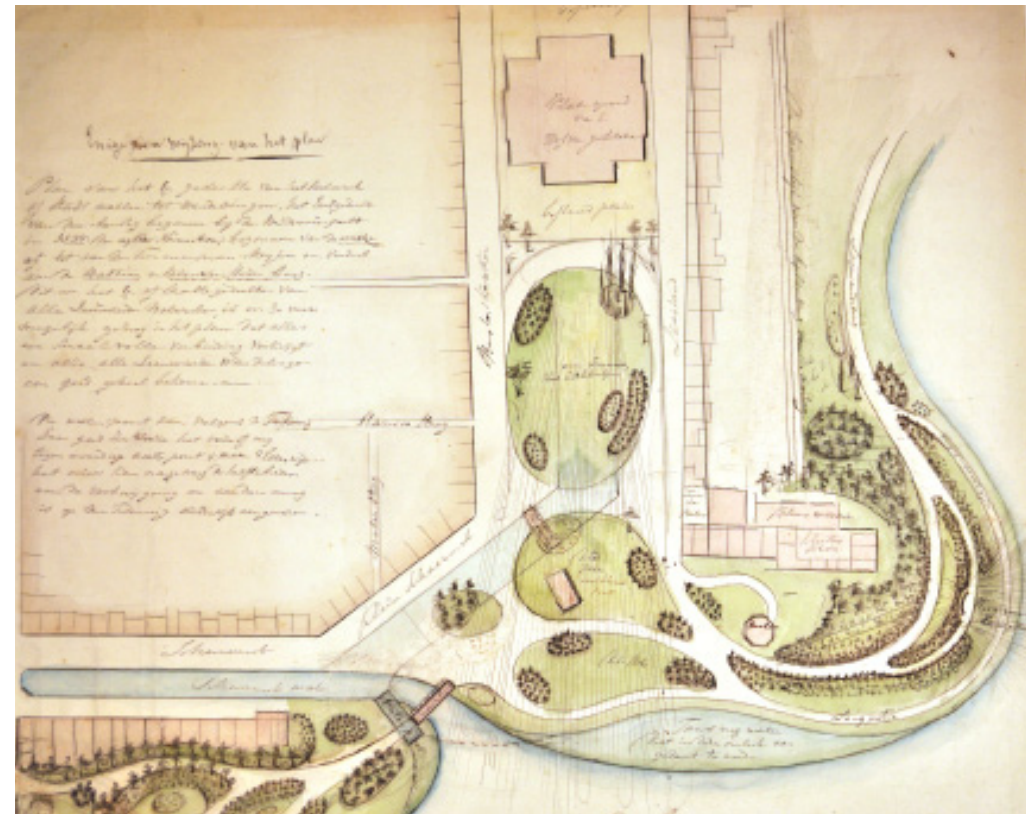

Hoeksterpoortdwinger en wirdumerpoortsdwinger (HCL D81)

Naam: Verlaatsdwinger
 Type: bolwerk
 Ontwerpjaraar: 1846
 Uitgevoerd: ja
 Nog bestaand: nee
 Architect/bureau: Roodbaard, L.P.
 Opdrachtgever: Stadsbestuur Leeuwarden
 Adres: Willemskade Leeuwarden
 Archief: HCL/DIX83; HCL/9
 Literatuur: 24; 31; 41; 42; 43; 86; 87; 105; 113; 124; 138; 184

De Verlaatsdwinger vormde het laatste deel van het bolwerk van Leeuwarden dat onderdeel werd van het stadswandelpark. Op de tekening beschreef Roodbaard het doel van de opdracht: "dit zesde en laatste gedeelte van alle Leeuwarder Bolwerken is en so veel mogelijke gezongen in het plan dat alles een smaakvolle verbinding verkrijgt en alzo alle Leeuwarder wandelingen een goed geheel bekomen". Dit slotstuk van de groene strook van Leeuwarden kreeg een parkachtig karakter.

Hoewel hij in deze tekening veel aandacht schonk aan de inpassing in de stedelijke omgeving, creëerde hij tegelijkertijd ook een op zichzelf staande groene wereld. Dit is terug te zien in de afgegraven dwingers, versterkt door de inpassing van zitplekken met de karakteristieke zichtlijnen. Het terrein grenst aan het Hof van Justitie. De combinatie van de grotendeels met gras beplante perken en het padenstelsel resulteren hier in een open karakter. Door het gebruik van diverse boomgroepen, zoals de Italiaanse populier, en de invoeging van hoogteverschillen ontstond ook hier een gevarieerd beeld.

Verlaatsdwinger (HCL D IX83)

Zicht op de stadsgracht, de Hooge Berg en Verlaat te Leeuwarden, omstreeks 1850

Naam:	Lievrouwenpoortdwinger
Type:	bolwerk
Ontwerpjaar:	1837
Uitgevoerd:	ja
Nog bestaand:	nee
Architect/bureau:	Roodbaard, L.P.
Opdrachtgever:	Stadsbestuur Leeuwarden
Adres:	Westerplantage Leeuwarden
Archief:	HCL/9
Literatuur:	16; 24; 31; 41; 42; 43; 85; 105; 113; 124; 138; 184

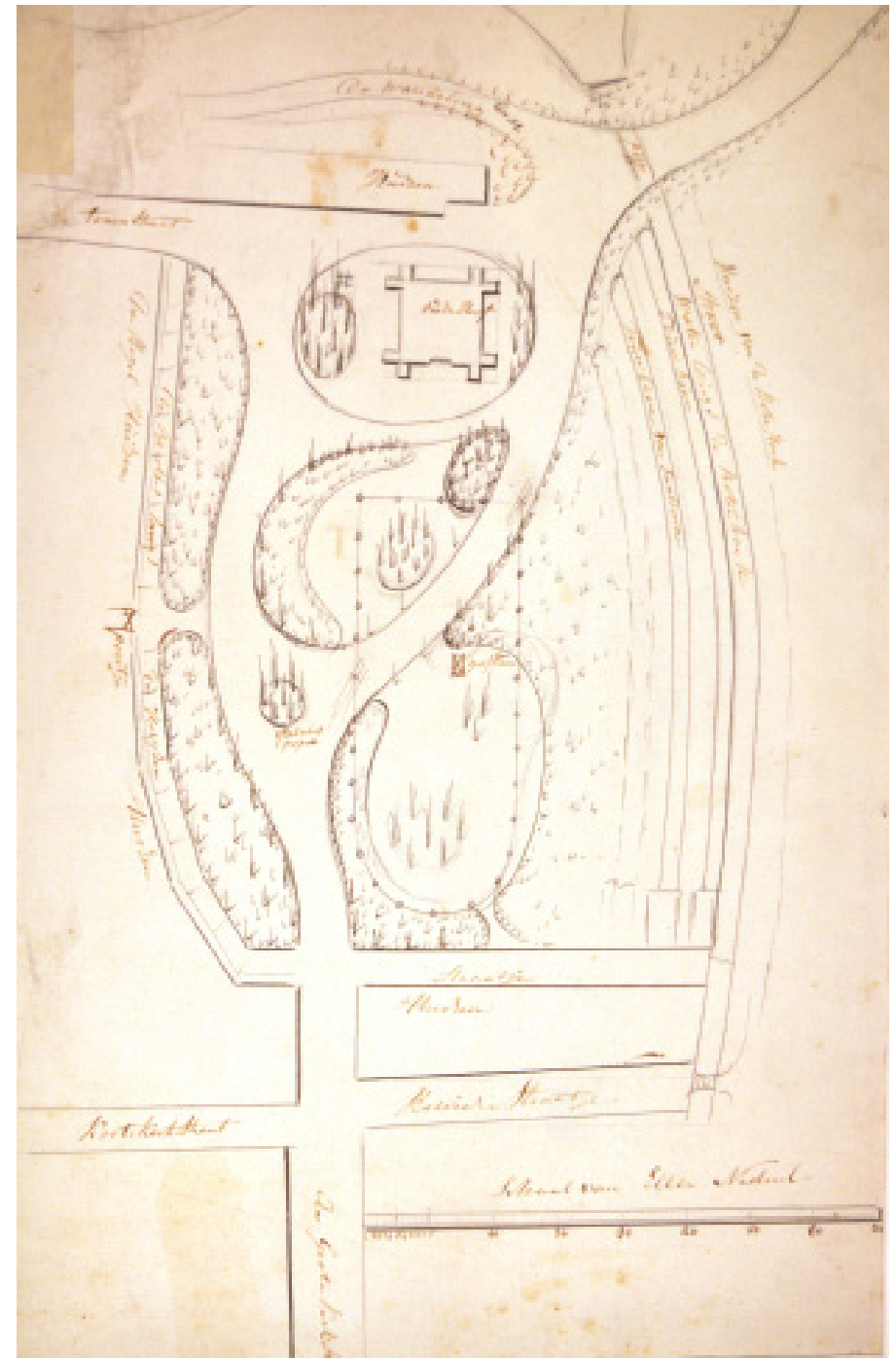
Er is geen ontwerptekening van de Lievrouwenpoortdwinger bekend. De summiere informatie rondom dit ontwerp is afkomstig van het besluit van het stadsbestuur en van een beschrijving van Eekhoff (Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden, 1846): "Den 25 september 1837 werd derhalve door den Raad besloten, om de L. Vrouwe-Binnenpoort op afbraak te verkoopen, den stadswal tusschen de beide waterpoorten, (...) en dit terrein, benevens den dwinger, in verband met het kerkhof, tot ééne groote beplanting aan te leggen, volgens het plan, door den Heer Roodbaard daarvan ontworpen".

Naam: Oldehoofsterkerkhof
Type: park
Ontwerpjaar: 1837
Uitgevoerd: ja
Nog bestaand: nee
Architect/bureau: Roodbaard, L.P.
Opdrachtgever: Stadsbestuur Leeuwarden
Adres: Oldehoofsterkerkhof Leeuwarden
Archief: HCL/D75; HCL/9 Gemeentebestuur Leeuwarden
Literatuur: 24; 31; 41; 42; 43; 105; 113; 124

Het Oldehoofsterkerkhof was sinds het Koninklijke Besluit uit 1826, waarin bepaald was dat begraafplaatsen behorende bij gemeenten met meer dan duizend inwoners voortaan buiten de stadswallen gesitueerd moesten worden, al enige tijd in onbruik. Hierdoor was het omliggende gebied in vervallen toestand geraakt.

De stedelijke omgeving speelt een belangrijke rol binnen het ontwerp. Aan alle zijden werd het park beïnvloed door de stedelijke context, in het bijzonder door de wegenstructuur. Roodbaard ontwierp het park rondom de doorgaande weg. De kern van het park kreeg een relatief open karakter. De bol- en ovaalvormige perken bestonden hoofdzakelijk uit open groen, afgewisseld met bomengroepen en heesters. De flanken werden daarentegen dichter bebost, waardoor het park aan beide lange zijden grotendeels afgeschermd werd van de stedelijke context.

Uit een beschrijving van Eekhoff in zijn Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden uit 1846, blijkt dat het resultaat hoog gewaardeerd werd: "Door al deze werkzaamheden bekwam de westzijde der stad een bevallige ingang en eene uitgestrekte wandelplaats, welke met het beplante kerkhof (...) een schoon geheel vormde". Opvallend is daarbij het gebruik van een groep Italiaanse populieren, die door Roodbaard meerdere malen werd gebruikt ter versterking van de perspectiefwerking.

Oldehoofsterkerkhof (HCL D75)